

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku**

Gdańsk, dnia 26 listopada 2010 r.

**Pani
Renata Łuszczak
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Gniewinie**

LGD-4101-025-01/2010
P/10/098

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie *art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.)*, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku przeprowadziła kontrolę w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Gniewinie (dalej: „GOPS”). Przedmiotem kontroli było wywiązywanie się GOPS z zadań na rzecz pomocy osobom uprawnionym do alimentów w latach 2007-2010 (do 30 września), powierzonych do realizacji przez Wójta Gminy Gniewino.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym 29 października 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie *art. 60 ustawy o NIK*, przekazuje niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność GOPS w skontrolowanym zakresie.

Podstawą jej wydania są wyniki badań losowo wybranych 40 postępowań w sprawie ustalenia prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 30 spraw dotyczących podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, w tym 15 z lat 2007 – 2008 (do 30 września) i 15 z okresu od 1 października 2008 r. do 30 czerwca 2010 r. Osobą odpowiedzialną za nadzór nad kontrolowaną działalnością była kierownik GOPS, natomiast

za ujawnione nieprawidłowości odpowiadali pracownicy, którym powierzono realizację kontrolowanych zadań.

Powyższa ocena wynika z niżej opisanych ustaleń.

1. Zadania organu wierzyciela w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w tym wydawanie decyzji w sprawie przyznawania świadczeń osobom uprawnionym do alimentów, realizowała Pani na podstawie Zarządzenia Wójta Gminy Gniewino Nr 81/2008 z dnia 2 września 2008 r., zgodnie z dyspozycją art. 12 ust. 2 *ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*¹, zwanej dalej „ustawą o pomocy”.

1.1. W zakresie realizacji zadań w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego stwierdzono, że:

- w 4 przypadkach (10% spraw) ustalono prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, na podstawie niekompletnych wniosków o ich przyznanie, co stanowiło naruszenie art. 15 ust. 3 i 4 *ustawy o pomocy*; wypłacone na tej podstawie świadczenie wyniosło łącznie 20 700 zł, w tym 6 900 zł w 2009 r. oraz 13 800 zł w 2010 r.(do 30 czerwca);
- w 12 przypadkach (30%), postępowania o przyznanie świadczeń załatwiono w terminie od 1 miesiąca i 3 dni do 3 miesięcy i 22 dni, tj. z opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w art. 35 § 3 *ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego*² (dalej: „Kpa”).

Zgodnie z Pani wyjaśnieniem przyczyną tego było uzupełnianie wniosków oraz oczekiwanie na dokumenty, o czym informowano wnioskodawców ustnie. Nie zostało to jednak utrwalone w aktach, co było niezgodne z art. 14 § 2 *Kpa*;

- nie naliczono i nie pobrano odsetek (w wys.okości 7,97 zł) za okres od 1 do 24 grudnia 2008 r. od nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w kwocie 1 000 zł, pomimo wymogu wynikającego z art. 23 ust. 1 i 7 *ustawy o pomocy*, co wynikało, zgodnie z Pani wyjaśnieniem, z przeoczenia;
- w jednym przypadku nie przekazano komornikowi sądowemu, prowadzącemu postępowanie egzekucyjne, decyzji (nr GOPS/00005/FA/10/2008 z 21.10.2008

¹ Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7 ze zm.

² Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.

r.) przyznającej osobie uprawnionej świadczenie z funduszu alimentacyjnego, pomimo wymogu wynikającego z art. 27 ust. 8 *ustawy o pomocy*;

- wszystkie wydane decyzje w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego określały ich wysokość przy zachowaniu kryterium dochodowego rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie, określonego którym mowa w art. 9 ust. 2 *ustawy o pomocy*.

Również wszystkie decyzje zawierały dane, o których mowa w art. 107 *Kpa* i były doręczone osobom uprawnionym;

- wszystkie decyzje, zmieniające wysokość świadczeń alimentacyjnych na skutek zmiany wysokości zasądzonych alimentów (12), wydano zgodnie z art. 29 ust. 1 *ustawy o pomocy*, tj. po wpływie tytułu wykonawczego do komornika sądowego prowadzącego postępowanie egzekucyjne od miesiąca, w którym nastąpiła zmiana wysokości zasądzonych alimentów.

2. Działania wobec dłużników alimentacyjnych, w tym także wydawanie decyzji administracyjnych, prowadziła Pani na podstawie stosownego upoważnienia w ww. zakresie. (od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 września 2008 r. na podstawie Zarządzenia Wójta Gminy Gniewino Nr 91/2005 z dnia 14 września 2005 r. - zgodnie z art. 9a *ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej*³ (dalej: „*ustawa o zaliczce alimentacyjnej*”, od 10 października 2008 r. na podstawie upoważnienia Rady Gminy Gniewino - zgodnie z art. 39 ust. 4 *ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*⁴).

2.1. W wyniku kontroli działań podejmowanych przez GOPS wobec dłużników alimentacyjnych pozostających we właściwości Wójta Gminy w okresie od 1 października 2008 r. do 30 września 2010 r. stwierdzono, że:

- w przypadku wszystkich zbadanych spraw (15), po uzyskaniu od komornika sądowego informacji o stanie egzekucji, przeprowadzono wobec dłużników alimentacyjnych wywiad środowiskowy, zgodnie z art. 4 ust. 1 *ustawy o zaliczce alimentacyjnej* lub sporządzono notatkę służbową w sprawie niemożności jego przeprowadzenia, jednak czynności te podejmowano

³ Dz. U. Nr 86, poz. 732 ze zm.

⁴ Dz.U. Nr 192, poz. 1378 ze zm.

z opóźnieniem (po upływie od 2 do 13 miesięcy od daty otrzymania informacji), tj. niezgodnie z *art. 35 Kpa*;

- w 7 sprawach (46,6%) działania wobec dłużników alimentacyjnych podjęto dopiero po upływie od 1 miesiąca i 18 dni do 4 miesięcy i 18 dni od daty przyznania świadczenia z funduszu alimentacyjnego, niezgodnie z *art. 35 kpa*;
- wszystkie wywiady alimentacyjne (5) oraz oświadczenia majątkowe (5) pracownik GOPS przeprowadził (od 01.10.2008 r. do 13.06.2010 r.), bez upoważnienia Wójta Gminy Gniewino, co stanowiło w tamtym okresie naruszenie *art. 4 ust. 3 ustawy o pomocy*;
- we wszystkich 7 przypadkach, gdzie uzyskano informację, że dłużnik nie pracuje, zwrócono się, zgodnie z *art. 4 ust. 2 pkt 1 ustawy o zaliczce alimentacyjnej*, do Powiatowego Urzędu Pracy w Wejherowie o udzielenie odpowiednich informacji;
- informację gospodarczą o zobowiązaniach wszystkich dłużników alimentacyjnych, którzy posiadali zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy, przekazano do Biura informacji gospodarczej, zgodnie z *art. 7 ust. 2a ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych*⁵;
- w jednej sprawie, w której GOPS ustalił, że przyczyną niemożności wywiązania się dłużnika alimentacyjnego ze swoich zobowiązań był brak zatrudnienia, zobowiązano tego dłużnika do zarejestrowania się jako osoba bezrobotna w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wejherowie oraz poinformowano ten Urząd o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika, zgodnie z *art. 5 ust. 2 ustawy o pomocy*, przy czym informację przekazano ze zwłoką dopiero po upływie 4 miesięcy i 18 dni;
- w przypadku wszystkich spraw (3), gdzie posiadano informacje mające wpływ na skuteczność prowadzonej egzekucji, przekazano je komornikowi sądowemu, zgodnie z *art. 5 ust. 1 ustawy o pomocy*, jednak w jednym przypadku dopiero po upływie 2 miesięcy od dnia uzyskania tej informacji;

2.2. Na podstawie analizy 20 wybranych losowo spraw zakończonych wydaniem decyzji o zwrocie przez dłużnika alimentacyjnego należności z tytułu otrzymanych przez osobę uprawnioną świadczeń z funduszu alimentacyjnego w okresie od 1 października 2008 r. do 30 września 2009 r. ustalono, że:

⁵ Dz. U. Nr 50, poz. 424 ze zm. (uchylona z dniem 14.06.2010 r.)

- we wszystkich przypadkach, po zakończeniu okresu świadczeniowego wydano decyzję administracyjną w sprawie zwrotu przez dłużnika alimentacyjnego należności z tytułu otrzymanych przez osobę uprawnioną świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zgodnie z *art. 27 ust. 2 ustawy o pomocy*;
 - nie wystawiono upomnień oraz tytułów wykonawczych na zaległości, które na dzień 10 września 2010 r. wynosiły 94 654,15 zł (należność główna) i wynikały z 18 ww. decyzji administracyjnych, skutkiem czego zaległości te nie były objęte postępowaniem egzekucyjnym, wbrew przepisom *art. 27 ust. 3 ustawy o pomocy*. Przyczyną powyższego, jak Pani wyjaśniła, było przeoczenie, mała wiedza oraz natłok zajęć po okresie zasiłkowym 2008-2009;
 - nie ustalono procedur kontroli wewnętrznej w zakresie realizacji zadań wynikających z *ustawy o zaliczce alimentacyjnej* oraz *ustawy o pomocy*.
3. Realizując wymóg zawarty w *art. 31 ust. 4 ustawy o pomocy*, GOPS sporządzał i przekazywał do Wojewody Pomorskiego sprawozdania z realizacji zadań przewidzianych w ustawie.
- Wszystkie badane sprawozdania (7) z realizacji zadań przewidzianych w *ustawie o pomocy* sporządzone były nierzetelnie a 3 z nich (za IV kwartał 2008 r. w formie elektronicznej, za II kwartał 2009 r. w formie pisemnej, za IV kwartał 2009 r. w formie pisemnej) przekazano Wojewodzie Pomorskiemu z opóźnieniem wynoszącym 5 dni w stosunku do terminu określonego w § 2 *ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 września 2008 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*⁶.

Ponadto:

- sprawozdania jednostkowe Rb-27ZZ za okres od początku roku do końca: IV kwartału 2008 r. i IV kwartału 2009 r. oraz II kwartału 2010 r. sporządzone były nierzetelnie.
- Kwoty zaległości z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wykazano w sprawozdaniu za okres od początku roku do końca IV kwartału 2009 r. oraz za okres od początku roku do końca II kwartału 2010 r. niezgodnie z księgami rachunkowymi GOPS, tj. w wysokości wyższej odpowiednio o 3 005,29 zł i 3 389,77 zł;

⁶ Dz. U. Nr 173, poz. 1075

Kwotę zaległości z tytułu odsetek od ww. zaległości w sprawozdaniu za okres od początku roku do końca II kwartału 2010 r. również wykazano nieprawidłowo, bowiem w kwocie niższej o 6 779,54 zł, niż wynikało to z ksiąg rachunkowych.

Wysokość odsetek od ww. zaległości na dzień 31.12.2009 r. naliczono i ujęto w księgach rachunkowych nierzetelnie, tj. w kwocie niższej o 180,50 zł, natomiast na dzień 31.12.2008 r. nie naliczono ich i nie ujęto w ewidencji księgowej w ogóle. Wartość tych odsetek wynosiła 559,87 zł;

- pobrane dochody budżetu państwa, w związku z realizacją zadań wynikających z *ustawy o pomocy*, których stan na 10.06.2009 r. wynosił 262,04 zł, przekazano na rachunek Urzędu Gminy Gniewino z dwudniowym opóźnieniem i bez należnych odsetek, co stanowiło naruszenie § 8 ust. 1 i ust. 4 pkt 2 *ww. rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami, przekazywania dotacji celowych i przekazywania pobranych dochodów związanych z realizacją tych zadań*⁷;
- w Zakładowym planie kont nie ujęto konta 221 - Należności z tytułu dochodów budżetowych, niezgodnie z *załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 lipca 2006 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sfery finansów publicznych*⁸, pomimo prowadzenia ewidencji należności na tym koncie.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) wzmocnienie nadzoru nad organizacją obsługi funduszu alimentacyjnego, poprzez wprowadzenie mechanizmów kontrolnych (rozwiązań organizacyjnych) mających na celu ograniczenie ryzyka:
 - ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, na podstawie niekompletnych wniosków o ich przyznanie,
 - występowania opóźnień w postępowaniach o przyznanie świadczeń,
 - nienaliczania i niepobierania odsetek od nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

⁷ Dz. U. Nr 135, poz. 955

⁸ Dz. U. Nr 142, poz. 1020 ze zm.

- nieprzekazywania komornikowi sądowemu, prowadzącemu postępowanie egzekucyjne, decyzji przyznającej osobie uprawnionej świadczenie z funduszu alimentacyjnego,
 - występowania przypadków opóźnionego podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych,
 - nierzetelnego sporządzania sprawozdań oraz nieterminowego składania Wojewodzie Pomorskiemu sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w *ustawie o pomocy*,
 - nieterminowego przekazywania pobranych dochodów budżetu państwa,
- 2) podjęcie działań w celu objęcia egzekucją administracyjną zaległości wynikających z decyzji administracyjnych w sprawie zwrotu przez dłużnika alimentacyjnego należności z tytułu otrzymanych przez osobę uprawnioną świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- 3) ujęcie w Zakładowym planie kont konta 221 Należności z tytułu dochodów budżetowych.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku, na podstawie *art. 62 ust. 1 ustawy o NIK* oczekuje przedstawienia, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią *art. 61 ust. 1 ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie, do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z *art. 62 ust. 2 ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.